



Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 8/L. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

V Ljubljani, dne 28. julija 1934.

Štev. 30 — Leto III.

IZHAJA VSAKO SOBOTO

Po 20 letih

Ko je bila v l. 1913 zaključena balkanska vojna, ki je proti volji in intencijam centralnih velesil, bivših cesarstev Avstroogrške in Nemčije, prinesla svobodo večini srbskega dela našega naroda, je mogla Narodna Odbrana po prvih 5 letih svojega obstoja zaznamovati svoj prvi ogromni uspeh. S svojim sistematičnim delom med narodom je pripravila teren oni veličastni borbi, kateri se je divil ves svet, borbi, ki je ponesla zmogovite srbske prapore tja do Skoplja in Odri-na, pa celo do naše Adrije. S kakim navdušenjem so gledali srbski vojaki neskončno površino Jadranskega morja, s kakim navdušenjem je pozdravil srbski brat prihod svoje vojske do Jadranske obale! Zaprt od l. 1908 dalje po sovražnem obroču, ki ga je skovala Avstroogrška okoli male Srbije, se je dušil v preobilici bogatih proizvodov svoje zemlje, ki jih ni mogel izvažati nikamor. Gospodarsko uničenje naroda naj bi dovedlo do uresničenja končnega namena Avstroogrške, ki je hotela dejansko uničiti samostojnost male predvojne Srbije in jo napraviti za svojo pokrajino!

Razočarana nad zmago srbskega orožja in nad neuspehom strahotnega poskusa, ki je vrgel bolgarskega brata v krvavo borbo s Srbom, je vrgla Avstroogrška v svet idejo o samostojni nedeljivi Albaniji in poklicala na albanski prestol nemškega princa. Srbski vojak se je moral umakniti od Jadranske obale, srbski del našega naroda je bil kljub ogromnim žrtvam in sijajni zmagi zaprt v svojih mejah. Beograjska vlada je morala kloniti, pritisk z vseh strani, zlasti tudi iz Petrograda je bil tako velik, da bi bil vsak odpor brezupen. Ni pa klonil srbski človek, ni klonila Narodna Odbrana, ki je takoj razumela položaj in pokrenila akcijo, zaključeno s 1. decembrom 1918 in vodeno pod geslom, da je boljše častno umreti kot svobodno državljan svoje lastne nacionalne države kot pa živeti še tako ugodno življenje suženjskega podanika tujih gospodarjev.

Kako je vršila NO delo v nadaljnjih 5 letih svojega obstoja, to kaže najbolje ona točka ultimatumu bivše Avstroogrške, ki zahteva razpust NO in vseh njenih organizacij, pa ne samo razpust, marveč tudi garancijo, da se po NO vršeno delo ne bo nadaljevalo pod nobeno drugo firmo. To je gotovo najbolj častno priznanje za takratne voditelje in delavce NO, ki so v pravem razumevanju položaja zagrabili avstrijskega bika pri rogeh. Zanesli so borbo na sovražni teren, širili idejo jugoslovanstva ter ujedinjenja vseh Jugoslovancev pod žezlom Karadjordjevičev po Bosni, Hercegovini, prešli v Hrvatsko ter dosegli tudi Slovenijo. Mladina je razumela klic NO, se je temu klicu odzvala in ustvarila v kratki dobi ono stanje, ki je v spominu še vsem onim, ki so doživeli prve mesece svetovne vojne v naših krajih, zlasti pa videli razpoloženja v nacionalno probujenega dela Slovencev v juliju 1914.

Ne kot organizacija, marveč kot zunanji izraz nezlomljive volje zdravega, po samostojnosti in suverenosti življenju stremеčega naroda je NO dosegala uspeh za uspehom v probujanju jugoslovanskih nacionalizmov in rušenju na videz nezrušljivih temeljev za večne čase zgrajene Avstroogrške — kot izraz one strahotne energije in odpornosti, katero je pokazal naš narod vedno baš takrat, kadar je njegovi sovražniki že slavili zmago nad njim v prepričanju, da je ta narod zlomljen in da ne bo vstal nikdar več. Kosovo polje je našlo svoje maščevalce v onih Srbih, ki so za stoletja izginili s površine zemeljske oble. Aneksija Bosne in Hercegovine je pritisnila k tlom malo srbsko kraljevino. Po svoji vladi je morala Srbija celo priznati, da aneksija ni v nasprotju z njenimi interesi, pa je maščeval to aneksijo mali srbski človek. Kosovo je sledila propast turškega cesarstva, aneksija je sledila propast Avstroogrške!

Ni nam na tem, da bi ob 20 letnici zgodovinskega 27. julija 1914 opisovali kot kronisti takratne dogodke, ki so itak še vsem v spominu pa so jih poleg tega opisali dovolj točno in obširno drugi listi. Gre nam predvsem za to, da ugotovimo onega duha, ki je takrat vodil Avstroogrsko in jo privedel do onih nepremišljenih korakov, ki so izzvali svetovno vojno in nam prinesli osvobodjenje. Tudi ob tej priliki se je pokazala zgodovinska resnica, da je Jugoslovan najbolj opasen nasprotnik takrat, kadar je po mnenju sovražnikov že uničen in strl. Miroljubno do skrajnosti si pusti dopasti največja ponižanja, stiska sicer pesti in škrtja z zobmi, toda ne udari. Ko pa pride sila do vrhunca, takrat napne svoje mišice in se vrže v borbo, v kateri ne pozna nobenega popuščanja in nobenega usmiljenja. Ta prošlost nam mora biti pred očmi tudi takrat, kadar obravnavamo dogodke, ki smo jih preživeli v svoji lastni nacionalni državi od 1. decembra 1918 dalje,

V nadaljevanju zadnjega razgovora med NO in TPD moramo obravnavati še točko okrožnice TPD od 27. aprila 1934, ki govori o izločitvi onih kopačev iz sedanje kopaške kategorije, ki ne opravljajo več tej kategoriji odgovarjajočega dela in o njih nadomestitvi z mlajšimi močmi. TPD trdi, da bi bila morala to izločitev izvesti že davno, da pa je odlašala z njeno izvedbo le vsled obzirov do prizadetih kopačev. Treba si je biti predvsem na jasnem, kakšne interese ima TPD na izločitvi kopačev višjih kategorij. Delavec višje kategorije ima večjo plačo, s katero so združene višje socialne dajatve, treba mu je dajati več deputatnega premoga, poleg tega pa še naturalno stanovanje ali pa nadomestek v primerni stanarini. Tudi je delavec višje kategorije v veliki večini oženjen, ima družino in je starejši človek, ki pač nima več svojih polnih fizičnih moči.

TPD pravi, da delavstvo prvih kategorij ne vrši več dela, za katero je usposobljeno in plačano, marveč le postranske posle, ki bi jih lahko izvrševali začetniki ali celo ženske? Število teh višjih kategorij je naraslo v zadnjih letih, ker je TPD neprestano širila in večala mehanizacijo svojih obratov. Treba je bilo vedno več starejših in razsodnejših kvalificiranih delavcev. Ker ji takih ni bilo dovolj na razpolago, je pritegnila svojčas TPD tudi vpokojence in jim plačevala poleg pokojnine še 25 Din za št. Bili so to sami preskušeni delavci, katerim se je lahko zaupalo tudi najbolj odgovorna dela zlasti pri zunanjih obratih. Prepričani smo, da bi se našlo za te delavce prvih kategorij še dovolj primernega posla, če ne bi obstojal drug načrt, to je načrt nadomestitve teh starih, boljše plačanih delavcev z mladimi in neizkušenimi, vsled tega pa tudi slabše plačanimi močmi. Kako bodo taki neizkušeni delavci vršili odgovorne posle, ki so bili do sedaj poverjeni in delavstvu prvih kategorij, to je drugo vprašanje. Stoji dejstvo, da se odgovorni obratovodje branijo takih mladih delavcev, da pa njih protesti ne zaležejo, ker ima TPD pred očmi le racionalizacijo svojega obrata oziroma drugače povedano, le znižanje produkcijskih stroškov, pa makar bi trpel vsled tega obrat in njegova varnost.

Sicer pa je težko razpravljati o vseh teh vprašanjih in obravnavati stališče one TPD, ki jemlje svojim najmanjšim in najbolj izčrpanim nastavljenecem zadnji kosček kruha v čas, ko se dele iz njenih blagajn ogromni dohodki raznim vpokojenim in aktivnim vodilnim uradnikom ter izplačujejo visoke taktijeme oziroma sejnine članom upravnega sveta. Vodilni uradniki morajo biti primerne plačani, saj nosijo odgovornost za prosperiranje podjetja. Toda v teh težkih časih nima moralne upravičenosti za stiskanje delavstva in »racionaliziranje obrata« potom pretiranih redukcij oni vodilni uradnik, ki živi sam v izobilju in ni niti približno prispeval na račun gospodarske krize toliko, kot je prispeval mali delavec. Če reduciram mesečno plačo Din 30.000 — za 30%, ostane ubogemu reducirancu še vedno Din 21.000 — na mesec, mu torej še ni treba ravno stradati. Če pa reduciram mesečni dohodek Din 500 — za 10%, ostane trpinu le še mesečnih Din 450 —! Zato naj se ne govori o tem, da so bile redukcije najnižje pri delavstvu, kjer baže tudi

zlasti takrat, kadar v svoji črnogledosti obupujemo sami nad seboj. Mal spomin!

V decembru 1932 je prišla naša država po mnenju naših zunanjih sovražnikov in njihovih zaveznikov v notranjosti naše države tako daleč, da so zagledale beli dan razne punktacije, ki so hotele izbrisati celotni razvoj od vstetega 1. decembra 1918 dalje ter razkosati našo edinstveno Jugoslavijo na nebroj malih, čimbolj samostojnih upravnih separatizmov. Vsak trenutek je mogla razpasti naša država, nasprotniki na severu in jugu so čakali le še na ugodno priliko, da nam pošljejo svoje armade v svrhu »mirne aneksije« posameznih delov naše države. Kje so danes ti nasprotniki? Če smo bili takrat mi direktno obkoljeni in prepuščeni samim sebi ter smo zdvajali sami nad svojo usodo, doživljajo danes naši takratni nasprotniki prav isto. Niti 20 mesecev ni minulo od takrat, pa se je vendar dvignila v tem času naša država v zunanje-političnem oziru iz onega najnižjega nivoja, na katerega jo je spravila nesloga njenih lastnih državljanov in nespodobnost njenih odgovornih voditeljev, na sedanj višek, ko predstavlja pred 20 meseci na videz že mrtva Jugoslavija najjačjo državo evropskega jugovzhoda, državo, ki dosega nele po svojih zvezah, marveč tudi sama po sebi zelo učinkovito v politiko celotne Evrope. Če smo bili pred 20 meseci osamljeni mi, so doživeli to usodo po 20 mesecih oni naši

s sedaj umaknjenimi redukcijami ne bi presegle 11%, da pa so šle te redukcije pri višjih uradnikih celo do 65%!

Poleg tega se ne sme pozabiti, da vodilni uradnik ni ravno navezan samo na ono plačo, ki se mu izplačuje oficijelno, marveč dobiva razne poboljške, ki grejo v deset —, da celo stotisoče vsako leto. Zato sem povsem upravičeno izjavil pri sestanku od 5. julija t. l., da bi morda samo 20% redukcija teh za današnje čase gotovo pretiranih oficijelnih in neoficijelnih službenih dohodkov prinesla družbi mnogo boljši uspeh kot pa predlagana redukcije plač delavstva in nižjega uradništva. Tozadevne številke bodo prav gotovo še zagledale beli dan, ker se bojim, da družba še ne bo opustila one taktike, ki jo zasledujemo tudi v davčni politiki vseh držav, to je: vzemi tam, kjer se to najlažje stori! In to je najlažje pri malem človeku, ki ima najmanj vpliva in najmanj opore, godrnja sicer nekaj časa, grozi, da ne bo več sodeloval v javnem življenju, pa se slednjič uda in je zadovoljen, da sploh še lahko živi.

Če in kadar bo TPD zopet posegla po krivičnih redukcijah, takrat bo našla NO zopet na strani delavstva, takrat seveda ne bo nobene obzirnosti več. Pri tem pa povdarjam, da nam ne gre ravno za TPD, enako stališče bo zavzela NO napram vsaki industriji, napram vsakemu kapitalistu, ki se ne bo zavedal osnovne teze zdravega gospodarstva in temeljne zahteve racionalnega obrata, te namreč, da more samo dobro hranjen in vzdrževan delavec dajati polnovredno delo in

da je vsled tega vsak podjetnik v svojem lastnem interesu dolžan nuditi svojemu delavcu za njegovo pošteno delo toliko sredstev, da se lahko vzdržuje pri svoji polni telesni moči, pa lahko hrani in vzgaja tudi svojo družino. Materijala za to borbo ima NO hvala Bogu dovolj, javno bodi povedano, da ne samo proti TPD, ki je pač vsled trboveljskih dogodkov prišla prva na vrsto. Zavedamo se, da se borbe proti domačemu, še manj pa proti tujemu velekapitalu in njegovim izrastkom ne da voditi z lepimi besedami in protestnimi zborovanji. Za to borbo so potrebna druga sredstva, ki čeprav legalna, vendarle zadenejo kapital tam, kjer je najbolj občutljiv. To borbo bo vodila NO za interese našega domačega delavstva ne glede na njegovo notranje prepričanje, kajti NO ni samo obramba svojega članstva ali zgolj onih državljanov, kojih naziranje je usmerjeno v določen pravec, ona je obramba celotnega naroda, ki obsega vse trpeče in preganjane Jugoslovane brez ozira na njih prepričanje.

K zaključku še to. Ni nas vodila demagogija in želja po zvišanju števila svojega članstva. Temu so najboljši dokaz naše organizacije, ki delajo na terenu TPD, pa je njih število slej ko prej skrajno omejeno. NO noče kvantitete, ona hoče kvaliteto. Tako bo tudi v bodoče. Vse naše stremljenje pa mora biti usmerjeno tako, da bo pridobivala NO vedno večji ugled in vedno jačji respekt. To hočemo doseči, to nas vodi pri našem povsem neosebnem in idealnem delu.

Dr. Josip Cepuder.

Misli o kartelih

K poskusom obnove našega gospodarstva

To je stvar, o kateri se je že zelo veliko govorilo, ki je mnogokrat služila kot politični slager, katere pa do danes še nihče ni napravil. Toda to nam ne brani, da ne bi podali par osnovnih misli, ki jih imamo o navedenem problemu. Ob tej priliki ne bo škodilo, če si površno ogledamo bistvo kartelov, posledica njihovega delovanja in na osnovi tega iznesemo svoje nazore.

Kaj je kartel?

>Kartel je društvo istovrstnih trgovcev in industrijskih podjetnikov, ki želijo s skupno (enako) ureditvijo prodaje svojih proizvodov in nabave sirovin (tudi z enakimi delovnimi pogoji) pobiljšati svoje gospodarsko stanje. Posamezni podjetniki ohranijo svojo samostojnost, centralizirajo se samo nekatere funkcije, ki so važne za konkurenco, katero želijo podjetniki zmanjšati ali pa popolnoma odstraniti in si na ta način ustvariti monopolen položaj.

Ne bomo se spuščali v podrobno razmotrivanje kartelov, njihove organizacije itd. Glavno nam je bistvo, ki ga prej navedena definicija dobro podaja.

Poleg negativnih točk sistema kartelirane produkcije bomo najprej navedli nekaj pozitivnih, ki jih zagovorniki kartelov vedno poudarjajo.

nasprotniki, ki so se najbolj veselili našega konca in so si obetali od tega našega konca največje koristi.

Bog čuva Jugoslavijo! Po toliko in tako strašnih porazih je jugoslovanski narod vedno zopet vstal, vsak poraz mu je dal novih sil in moči, da se je dvignil še mnogo višje, kot je bil pred porazom. Bodimo vsled tega ponosni in samozvestni in baš dvajsetletnica, ki jo doživljamo te dni, je najboljši dokaz one notranje sile, ki je spreminjala poražene Jugoslovane v najstrahotnejše borce za svobodo in neodvisnost, one sile, ki je zrušila doslej že dve nad jugoslovanskim narodom triumfirajoči velesili, pa bo zrušila tudi v bodoče vse one, ki mislijo, da lahko uničujejo naš narod. Lahko se jim to posreči za trenutek, toda iz kosti padlih borcev in iz muk trepih bratov je še vedno vzrastel nov rod Jugoslovancev, ki je maščeval krivice in triumfal nad bivšimi zatiralci. To je nauk naše zgodovine, iz tega nauka črpajmo ono zaupanje, ki nam je tako potrebno zlasti danes, v teh težkih časih, ko nas pritiskajo k tlom strahotne gospodarske prilike in ko je še toliko naših bratov v najtežjem suženstvu. Vse to bo minulo, če tega ne bo dočakala današnja generacija, bo pač prišla druga, ki bo doživela veliki dan nastanka Velike, v resnici edinstvene Jugoslavije, mnogo večje in mnogo bolj jugoslovanske, kot je današnja.

Dr. Josip Cepuder.

Priznati moramo, da vnašajo karteli v produkcijo nek red, ki ga pri nevezani proizvodnji nimamo. Proizvodnja se prilagodi konzumu, to se pravi, da se izdeluje toliko blaga kolikor ga tržišče potrebuje.

Druga dobra stran je stalnost in enakost cen. Tovarne ne doživljajo kriz, delavstvo v njih je stalno zaposleno.

To so tiste dobre strani kartelov, ki so najbrže dovedle češkoslovaško vlado do tega, da je v svoji državi uvedla prisilno karteliranje. Toda te prisilne zveze poslujejo pod državnim nadzorstvom, kajti kot običajno vsaka stvar, imajo tudi karteli dve strani: eno svetlo, eno temno, s to razliko, da tu temna skoro popolnoma zasenčuje svetlo.

>Koristnost kartelov

Svoje poglede na ta del obravnavanega vprašanja bi lahko razdelili na dva dela. Prvi bi veljal za čisto industrijsko, drugi pa za agrarno, oziroma v pogledu gospodarske strukture mešano državo.

Socialnosti kartelov ne more nihče dokazati. S svojo trdno organizirano fronto so v stanju prisiliti delavstvo na sprejem najtežjih delovnih pogojev. Nemogoč postane dvig vsakega malega človeka. Kajti čim bi nastalo novo podjetje, ki bi hotelo s karteliranimi podjetji konkurirati, ga ta s svojo veliko močjo uničijo. Njihov krog je sklenjen in medse ne sprejmejo nobenega novince, ne oziraje se na to, da li je njegova akcija s stališča splošnosti upravičena in potrebna, ali ne. Čeprav obstoja pri delovanju kartelov možnost socialne usmeritve, vendar pa do nje še nikoli ni in tudi ne bo prišlo. Nemogoče je v današnjem sistemu graditi dobro celoto na svobodni volji kapitala.

Še mnogo huje se pa postane delovanje in vpliv kartela v agrarni, posebno pa v gospodarsko mešani državi. >Čim ceneje kupiti, čim ceneje delati in čim dražje prodati, > to je osnovni princip industrije. V kartelih pa dobi ta težnja tako močno oporo, da se lahko brezobzirno uveljavlja. Cene sirovin padajo, so nizke, cene industrijskih izdelkov pa visoke. To nujno dovede do konflikta med agrarci in industrijo ter trgovino. Ako pa to stanje traja dalje časa, mora kmečki stan popolnoma obubožati in s tem tudi industrija izgubi svoje notranje tržišče.

Ne bomo se spuščali v nadaljnje razmišljanje, kajti prostor nam tega ne dopušča.

Uvideli smo, da sistem današnjih kartelov za nas nikakor ni koristen in da je treba za nekaj ukreniti. Pri tem pa moramo imeti pred očmi pravilo, da mora biti vsakemu poštenemu in sposobnemu posamezniku dopuščena možnost koristnega in poštenega delovanja.

Revizija industrijske politike

Da li bo možno odstraniti kartele z enostavno prepovedjo, je zelo dvomljivo. To bi

Jubileji in spomini

Jubileji prihajajo in odhajajo. Letos so na vrsti 20letnice. To je naravno. Takih važnih dogodkov, kot so se vršili pred 20 leti, ni mogoče pozabiti. Saj so izhodišče in vzrok marsičemu, kar se zdaj dogaja po Evropi. Z jubileji se obujajo spomini. Ne samo za nas, tudi za bodoča pokoljenja. Marsikaj se je takrat in pozneje med vojno zgodilo, kar je ostalo nezapisano. Mnogi so morali molče prenašati trpljenje in krivice, ker takrat ni bilo ne časa ne prilike, da bi se pritoževali. Čakali so na bodoče čase. Zdaj se spominjajo, a marsikaj je že izginilo v pozabljenju. Veliki državniki in politiki so že napisali svoje spomine iz svetovne vojne. Vse svetovne književnosti so bogate na tej memoarni literaturi. Spomini onih, ki so odločali o usodi Evrope, so gotovo zelo važni. Iz njihovih sporočil izvemo marsikaj, kar se je godilo za kulisami svetovne vojne. Nemci imajo poseben oddelek o vojni krivdi, ki bi jo radi nprtili drugim. Drugi zbirajo material proti nemškim dokazom. Ta literatura je danes že tako ogromna, da obsega celo književnost in bi napolnila že malo knjižnico. Treba bi bilo za njo posebnih učenjakov, da bi jo preštudirali do kraja. V slovenščini imamo prevod znane Ludwigove knjige »Julij 1914«, ki nam skuša nepristransko pokazati, kaj se je takrat godilo.

Te vrste slovstvo je posebno važno za slovanske narode, ker se je v teh dneh pred 20 leti reševala njih usoda. In potem so se godile celih 5 let po vseh slovanskih deželah take velike stvari, da so vredne spomina. Čehi so zbrali doslej ogromen material, ki je zbran v knjižnici češkega osvobodilnega boja in drugod. Prezident Masaryk, min. Ed. Beneš in drugi voditelji so že napisali svoje spomine. A ne le voditelji, tudi oni drobni mali češki ljudje so jih napisali, ki so se borili bogve kje in bogve kako proti skupnemu sovražniku. Kajti naše nar. osvobojeenje je bilo posledica naše skupne narodne volje. Vsak, ki se je zavedal, za kaj gre, je pomagal po svojih močeh, da je padla velika bastilja narodov, avstrovska monarhija, ki je bila vzrok svetovni vojni in glavna ovira za svoboden razvoj malih slovanskih narodov.

Tudi pri nas je del teh spominov že napisan. V knjigi jih je podal dr. B. Vošnjak, drugi so jih priobčili po raznih listih in revijah. Vse to se je vršilo brez reda in pregleda. Sele zdaj se zdi, da smo začeli misliti na vojne muzeje, da rešimo spomine, kar se jih je ohranilo in zapustimo podatke potom-

cem. Koliko gradiva se je med tem razgubilo! Živelj smo, kot da se ne zavedamo, da živimo v veliki zgodovinski dobi. Še je čas. Zbirajte, spravljajte, kar najdete važnega in zanimivega! Državna oblast je doslej pokazala za pre malo zanimanja. Prepustila je posameznikom in muzejem, da store svojo dolžnost. Njeni pozivi so sicer ostali precej neopaženi, če se je obrnila na javnost. Kdo naj tu prevzame vodstvo? Oglašajo se posamezniki, ki bi radi sporočili svoj slučaj, da se ne pozabi. Med množico je mnogo zanimivih slučajev. A mnogi ne znajo povedati, kakor bi radi, in čakajo nekoga, ki bo zbral te podatke. Tudi na nas so se že obrnili naši ljudje, ki bi radi sporočili, kaj so doživeli, ne zato, da bi se delali narodne mučenike, kakor jim to očitajo naši avstrijanci, ki se boje resnice, ampak zato, ker se tudi v teh malih slučajih zreali cela tedanja doba in je naša dolžnost, da izročimo zgodovini, kar se je godilo na naših tleh. Dotlej imamo nekaj spominov naših dobrovoljcev, velikega skupnega dela nam še manjka. Isto velja glede naših političnih preganjancev. Nešteto naših malih ljudi v Trstu, Gorici, na Koroškem, Štajerskem, po Kranjskem je doživelo takrat dogodka, ki pričajo, da je bila jugoslovanska misel takrat že globoko zasejana med nami in da so avstr. oblasti trepetale pred neznano drobno vojsko, ki se je skrivala med na videz zvestimi avstr. državljani. Škoda bi bilo, če ostanejo ti spomini nenapisani. Seveda, če bomo čakali, sami se ne bodo napisali. Treba bi bilo nekatere skupne akcije. Tudi bi bilo škoda, če bo vse to raztreseno. Svoj čas je pozvala »Vodnikova družba« naše dobrovoljce, da bi izdala njih spomine. Ne vemo, kakšen je bil odziv. Govorilo se je, da bo za 20letnico vzidana plošča na ljublj. gradu. Ob tej priliki bi lahko izšel zbornik s spomini naših malih ljudi.

Skraini čas je, da se ti spomini zberjo. Ljudje se starajo in umirajo in z njimi se starajo in pozabljajo spomini. Narodna odbrana je gotovo poklicana, da zbere ves material o dogodkih na slovanskih tleh od leta 1908., ko se je začel boj za naše nacionalno osvobojeenje. Če drugega ni mogoče, bi bilo prav, da se pri nji zbirajo zapiski onih, ki sami še niso mogli nikjer priobčiti svoje dogodke. Prej ali slej bi jih potem že kdo pregledal in uredil kot celoto.

To bi naj bil resen sklep ob sedanjih 20letnici, sodelovati pa bi morali vsi, ki žele svoje spomine izročiti potomstvu.

delodajalcev so pozneje sabotirali delo v komisiji, izvzemši italijanskega delegata Olivettija.

Do odločitve je prišlo v plenumu 19. junija. Usoda konvencije je bila odvisna od tega, ali bo glasovala $\frac{2}{3}$ večina delegatov za čl. 1. predloga o konvenciji 40-urnega delovnega časa. Zanj so glasovali vsi delojemalci, od delegatov vlad je glasovalo za 6, proti 3, ostali pa so se vzdržali glasovanja. Delodajalski delegati so glasovali proti. Ker ni bila dosežena $\frac{2}{3}$ večina, ki je potrebna za sprejem, je predsednik konference moral ugovoriti, da je nadaljnje glasovanje o ostalih členih nesmiselno. Da bi rešila konvencijo, sta belgijski zastopnik delavcev Mertens in italijanski vladni delegat De Michelis ostro protestirala in predlagala, da se nadaljnja razprava preloži na sredo. Po zaključitvi konference so na svoji seji vladni delegati sklenili, da bodo predlagali v sredo ponovno odločitev problema na prihodnjo konferenco 1. 1935., kar se je tudi izvršilo. Tako je ponovno propadel predlog konvencije o 40-urnem delovnem času, v sled česar se upravičeno vprašujemo, ali je sploh možno, da se reši problem v tej tako splošno veljavni in okorni obliki, kot je internacionalni 40-urni

teden. Skrajšanje delovnega časa v nacionalnem okvirju poedinih držav bi bilo elastičnejše sredstvo, čeprav je tudi tu nemogoča linearna, šablonska izvedba, ampak je treba določiti več ali manj izjem. V internacionalnem okvirju bi bila možna le načelna uređitev brez določitve fiksnega delovnega časa in bolj propagandna iniciativa. Ta bi poedine države sicer načelno vezala in vzpodbujala skrajšati delovni čas, ali pustila bi jim proste roke, da skrajšanje delovnega časa prikuje svojim prilikam.

V tem smislu morata biti vsem državam, ki imajo odkritosrčen namen pomagati brezposelnim, lep vzgled poleg Rooseveltove politike dve iniciativi, o katerih nam poročajo listi iz Čehoslovaške. Na eni strani je bil med zastopniki delavskih organizacij in zveze industrijce sklenjen principialni dogovor o fakultativni uvedbi 40-urnega tedna s početkom 15. julija t. l.; na drugi strani pa se je tudi Bafa odločil, da napravi v svojih tovarnah poskus 40-urnika. Ta poskus nas spominja zelo na Abbea, ki je napravil pred leti isti eksperiment za osemurnik in dokazal z eksperimentom Herknerjev zakon o pojemajočem donosu dela.

Dr. J. M.

„Trije“ v zagati

Dva politična sistema — fašizem in nacionalni socializem sta doživela v zadnjih mesecih težke zunanje udarce. Lepa vrsta paktov in zvez, ustanovljenih ali ojačenih je v zadnjem času k temu porazu bistveno prispevala. Že samo dejstvo eksistence balkanskega pakta je brezdvomno močno povzdignilo moč držav podpisnic in hudo ranilo one politične klike v Bolgariji, Grčiji in Albaniji, ki so vedrile pod italijanskim kozlocom.

Vkljub vsem težavam, s katerimi so se borili grški politiki, da so spravili balkanski pakt skozi parlament, pomeni ta vsekakor smrt italijanske balkanske, in v mnogem, tudi sredozemske politike. Mussoliniju ni preostalo drugega kot, da prične protijugoslovensko ofenzivo z druge strani. Ni mu bilo težko najti zaveznikov v najreakcionarnejših državah Evrope, v Avstriji in Madžarski.

Vredno je nekoliko premotriti notranje avstrijske prilike. Dollfuss je res na kratko odpravil s parlamentom in socialisti, tako, da sedaj nima več z njimi pravih težkoč. Čisto drugače pa stoji stvar z nacionalnimi socialisti, ki jim tudi najhujše grožnje ne morejo preprečiti, da ne bi izvajali vedno ostrejšega terorja v Avstriji. S socialisti, ki niso dobivali od zunaj nikake pomoči, razen moralne podpore druge internacionale, mu ni bilo težko obračunati. Vprašanje pa je, da-li more ustaviti naravni nagon Anshlusa pri avstrijskih Nemcih, Nikakega dvoma ni, da je Avstrija z nacionalnim socializmom že tako prepojena, da ne more Dollfuss napraviti niti ene kretnje, na katero ne bi nacionalni socialisti reagirali. Saj imajo oni za sabo ves tretji Reich, dočim se naslanja Dollfuss — na koga? — Na Rim, Budimpešto in papeža. Mussoliniju je uspelo, da je z obljubami napravil iz Dollfussa agenta svoje politike v Srednji Evropi. Pomagali so mu seveda pri tem razni munciji in prelaje, ki so apelirali na katoliškega gosp. Dollfussa. Tako sta dobila Vatikan in Rim tisto kar sta hotela — ekspozituro za Srednjo Evropo na Dunaju.

Brez pretiravanja lahko rečemo, da ima Dollfuss za seboj kvečjemu 20% avstrijskega prebivalstva in to tistega, pri katerem apel na pripadnost h katoliški cerkvi ne zadene na gluha ušesa.

Vsekakor je avstrijska politika prav tako naklonjena Mussoliniju kot Vatikanu. Kajti to ni več dvojne nezdružljivih smeri. Ne more biti samo slučajno versko zapostavljanje naše manjšine v Italiji. Ni samo slučaj aktivno sodelovanje vodje nemške katoliške akcije v protihitlerjevskem puču. Kdo verjame, da so dični jugoslovanski škofje dobili sami od se

inspiracijo za protinacionalno poslanico? Zakaj Vatikan obsoja hitlerjevski teror v Avstriji, dočim ni niti z besedico obsojal Pavličičevo akcijo? Vse to vodi le ena nesrečna roka, tista, ki si je v zadnjem času mnogo-krat opekla prste.

Bistveno boljše kot Dollfussov režim pa stoji Gömbös, bivši huzar, sedaj kancelar. On svojim Madjarom servira iz dneva v dan bajke o Veliki Madjarski. Revizija Trianonske pogodbe je parola madjarske politike. Ni verjetno, da bi taki sposobni ljudje kot so Gömbös, Kanya in drugi verjeli v uspeh te svoje politike. Njim je to muno potrebno, ker kot veleposelniki in velekapitalisti ne morejo napisati na svoj prapor »socialne reforme« ali pa »razlastitev veleposestev«, »agrarna reforma«, »razdolžitev kmetov« itd. In navni madjarski kmetje mislijo, da jim bo revizija mej prinesla blagostanje. Borba za revizijo je brez dvoma najzanimivejši trik v notranji politiki Madjarske. Če je Gömbös napravil turnejo po Evropi, je dobro vedel, da bodo njegovi govori imeli rezonanco predvsem doma, po madjarskih vaseh, kjer živijo kmetje pravo tlačansko življenje. Navni državljani krone sv. Stefana so mislili, da je vprašanje revizije mej le še vprašanje kratkega časa, ko je njihov vodja pridobil za svoj program 200 angleških poslancev, ki mogoče niti dobro ne vedo, kje leži Madjarska. Tako narven pa ni bil Gömbös, ki predobro ve, da so meje Jugoslavije, Rumunije in Češkoslovaške začrtane s krvjo in da jih za zeleno mizo ni mogoče spremeniti.

Italijo, Avstrijo in Madžarsko veže neka skupna poteza. Italijani uživajo v slavi 2000-letne kulture in sanjajo o veličini starega Rima. Avstrijci pričakujejo Habsburžanov, ki naj bi jih rešili vseh težav. Madjari pa sanjajo o kroni sv. Stefana, ki je včasih tako lepo združevala Madjarom koristne pokrajine. In še eno združuje to nemogočo zvezo — brezmejna udanost Sv. Katoliški cerkvi.

Madjari so v Zenevi dobili dobro lekocijo, ko so se pritožili na pobudo Italije proti Jugoslaviji. Z enako blamažo se bo končala tudi nova kampanja avstrijsko-italijanskega poluradnega časopisa proti naši državi.

V kratkem se bosta Mussolini in Dollfuss zopet sestala. Vendar pa ni pričakovati, da bi tudi po novem sestanku politika »trojice« ne ostala na starem tiru. Pristanek Italije na francoske načrte pač sigurno ni bil odkritosrčen, razen mogoče v toliko, kolikor gre za neodvisnost Avstrije in nič več.

Bojan S.

Pričujoči članek objavljamo v kljub nepredvidenim dogodkom, ki pa njegov smisel le potrjujejo.

Op. uredn.

Tedenski delovni čas in mednarodna konferenca dela

II.

Internacionalna delovna konferenca je na svojem 16. zasedanju 1. 1932., ki se jo je udeležilo 148 delegatov, zglasovala, da internacionalni delovni urad pripravi predlog internacionalne konvencije o zakoniti uvedbi 40-urnega delovnega časa v vseh industrijskih državah. Na podlagi teh sklepov je internacionalni urad dela povabil včlanjene države, da pošljejo svoje delegate na pripravljeno konferenco, ki je pričela z delom 10. januarja 1933. Poročilo te pripravljene konference je prišlo na dnevni red 17. internacionalne delovne konference, ki je bila otvorjena 8. junija 1933. Delodajalci so glasovali soglasno zoper skrajšanje delovnega časa, delavski zastopniki pa za, v sled česar je bila odločitev zavisna od tretje skupne vladnih delegatov. Konferenca je zato sklenila, da predloži vladam članic vprašalno polo in da na podlagi odgovorov nadaljuje vprašanje na naslednji mednarodni konferenci 1. 1934.

Tako je na letošnji internacionalni delovni konferenci, ki je pričela z delom 6. junija, bila glavna točka, predlog konvencije o 40-urnem delovnem času v industriji, v rudarstvu, trgovini in pisarnah. Debata v plenumu se je otvorila o tem vprašanju 6. junija z govorom danskega delegata Oersted, ki je govoril za delodajalsko skupino. Oersted

je izjavil, da odgovori vlad na vprašalnih polah dajejo resne pomisleke in ugovore zoper 40-urni delovni čas, da so mnoge industrijske panoge že prostovoljno uredile delovni čas ter je internacionalno ureditev odveč in da bi linearno in splošno skrajšanje delovnega časa podražilo cene proizvodov ter bi finančno stabilnost mnogih podjetij ogrozilo. Na drugi strani pa bi se tudi kupna moč delovnih mas ne zvišala, ampak zmanjšala, v sled podražitev življenjskih potrebščin, v sled česar bi bili industrijski prisiljeni forsirati večjo racionalizacijo, kar bi zopet povzročilo brezposelnost.

Nasprotno je francoski delegat delavcev Jouhaux vehementno branil konvencijo, povdarjajoč, da nasprotniki 40-urnega delovnega časa na tem zasedanju v vprašalnih polah niso navedli nobenih novih razlogov zoper internacionalno uvedbo 40-urnega delovnega časa. Nadalje je povdaril, da ni vprašanje 40-urnega tedna gospodarsko vprašanje in da ne zahteva rešitve tega problema gospodarska kriza, ampak, da predstavlja to vprašanje velik socialen problem, ker je nastala brezposelnost v sled tehnike.

Prve dni so bili mnogi delegati prepričani, da se bo konferenci posrečilo rešiti to vprašanje in skleniti mednarodni dogovor. Toda kmalu se je pokazalo drugače. Delegati

je izživiljanje enega dela gospodarstva na račun drugega. Nemogoče je, da dekreti odredjati cene industrijskim produktom, njihov vrednost je danes v glavnem zavisna od mednarodnega tržišča in zaščitnih carin.

* * *

Toliko o kartelih in novih namerah. Seveda bo marsikdo rekel, da nimam prav, ali pa morda, da je naša industrija pre malo zaščitena in, da bi lahko bila še bolj. Toda kdor se spomni na dogodke v zvezi z bencinskimi trustom, kdor pomisli na pivovarne (katerim trenutno res ne gre dobro), tovarne kvasa itd. bo moral priznati, da enega ali drugega stališča pravilnost mojim pogledom.

Omejil sem se na sama dejstva, ker bi sicer zašel predaleč. Opozoril sem, da s formalnimi določili zakona, ki bodo rodila samo formalne posledice, ne bomo prišli nikamor. Ako hočemo tu pomagati, moramo uporabiti nove metode, katere upajmo, da bodo vendar že enkrat uporabljene.

Seveda pa nastaja na drugi strani tudi vprašanje smotrene organizacije naše industrije in s tem tudi zaštite delavstva.

Sancin Boris

nalikovalo zvonjenju po toči, ki nikdar ni uspešno. Ako bodo obstajale možnosti za osnovanje kartelov, bodo isti obstojali, nastajajoči iz življenjskih interesov industrije, ne oziraje se na zakonsko dovoljenje ali prepoved. V prvem slučaju bodo obstojali javno, v drugem pa tajno. Zato je treba odstraniti v nekaterih primerih napačno vodeni industrijski protekcionizem, ki je takorekoč glavna osnova masnih zaslužkov kartelirane industrije. Previsoke zaščitne carine so običajno vzrok, da so cene industrijskih proizvodov višje nego v inozemstvu, medtem ko so cene sirovin mnogo nižje. Domači industriji je treba dati možnost življenja, toda nikakor ji ni so potrebni razni »plemiški« privilegiji.

S tem bi odstranili za nas glavno slabo posledico kartelov: nesorazmerno visoke cene. S tem bi tudi odpadel glavni in osnovni motiv karteliranja: zaštita superzaslužkov.

Šele v zvezi s tako vodeno industrijsko politiko bi imela prepoved osnovanja kartelov oziroma zakon, odnosno uredba o kontroliranem delovanju kartelov svojo pravo veljavo. Voditi je treba novo industrijsko politiko, v skladu z agrarnimi potrebami in razmerami v državi. Nemogoče in nezdruživo pa

Pred par tedni se je pripravljala Ljubljana, da obišče oficiole Maribor in da s tem zunanega izraza svojemu zanimanju za našo severno mejo in Maribor kot glavno oporo naših obmejnih postojank. Da bi bil obisk čim številnejši, je sam ljubljanski g. župan pozival v listih Ljubljančane, da se naj poslužijo te izredno ugodne prilike za izlet v lep Maribor in njegovo prijetno okolico. Ni čuda, da se je ves slovenski Maribor navdušeno pripravil za sprejem vsaj 1200 Ljubljančanov, ki bi naj prišli s posebnim vlakom. Vse je bilo pripravljeno: hoteli in gostilne so si pripravile dovolj živil, naši Mariborčani so pri razdelili vloge vodnikov, da bi vodili posamezne skupine Ljubljančanov po mestu in bližnji okolici, samo v St. Ilj naj bi šla skupina 150 Ljubljančanov! Ko je prišel vlak, so bili Mariborčani kruto razočarani, saj ni prišlo več kot ca 300 posetnikov. Lahko si predstavljamo, kako je kvitirala mariborska javnost to brezbriznost ali če hočete potegavščino bele, napredne in nacionalne Ljubljanec.

Kdo je zakrivil to polomijo? O tem si bo treba biti na jasnem, ker ne gre, da se Ljubljana na ta način šramoti pred svetom, zlasti pa pred onimi brati, ki čuvajo našo severno mejo. Moralno škodo je treba na vsak način popraviti. Brez časopisnega tamtama in brez velikih napovedi bo treba organizirati obiske posameznih skupin našim severnim, obmejnimi postojankam. Le na ta način se bo dvignilo ono zanimanje za naše obmejne kraje in narodno-obrambno delo, ki je žal tako strašno

padlo. Kdo misli še danes v resnici praktično na te naše kraje, kdo se zanima še danes za težko borbo naših ljudi, ki se morajo v lastni nacionalni državi braniti pred valom germanizacije ter čuvati naše zemljo, da ne pride v tuje roke. Imamo nebroj nacionalnih organizacij, ni pa med njimi nobene povezovalne. Vsaka dela zase, vsaka brani krčevito svojo firmo in se boji za njen sloves, vse pa pozabijo, da se dajo doseči uspehi le s skupnim, koncentričnim delom. Narodna Odbrana je že svoj čas predlagala, da se stvari poseben akcijski odbor iz zastopnikov raznih nacionalnih organizacij. Ta akcijski odbor naj izdela smernice za skupno delo, delo samo pa razdeli tako, da bo n. pr. samo eni nacionalni organizaciji poverjena skrb za našo severno mejo, drugi zopet skrb za naše Prekmurje itd., vse druge organizacije pa morajo dajati dotični vodilni organizaciji vso moralno in materialno podporo.

Brat RUDOLF MAISTER je v četrtek ob 14. preminul.

K večnemu počitku ga položimo v Mariboru, v soboto ob 16. uri.

Narodna Odbrana.

odsojevanje nepremičnin, preskrbovale našemu življu posojila itd. Poživiti bi bilo treba akcijo za gradnjo vajeenskega doma itd.

Vse to delo pa bi ne bilo dovolj uspešno, ako bi ne imelo gnotne in moralne podpore središča Slovencev — Ljubljane.

Ljubljana ima vseučilišče, gledališče, je sedež CMD, Branibora, NO, slovenske radio fonije, ki dnevno posreduje slovensko oziroma jugoslovensko kulturo tudi mej, Ljubljana je skratka središče slovenstva in vendar je bilo treba celih 15 let, da se je zavedla te najbolj kardinalne dolžnosti, obrambe slovenstva, ki je edino tu na severu resnično ogroženo v taki meri, da bi se morali zgroziti. Prekrasen govor ljubljanskega župana potrjuje, da je Ljubljana na pravi poti, le da se ne zaveda, da je nevarnost resnično tako velika. V razgovoru mi je nek izletnik-inteligent, na vprašanje, ali smatra ta izlet kot razvedrilo, ali pa mu pripisuje kak globlji pomen, iskreno zatrdil, da smatra ta izlet kot zabavo. Tako inteligent. Bogve, če se pa vsaj večina izletnikov končno le ni zavedla globine pomena takega poseta Mariboru. Vsaj o tistih maloštevilnih ljubljancih, ki so se udeležili nepozabnega izleta v St. Ilj, to z gotovostjo lahko potrdim. Šentiljski lev č. g. župnik Vračko, ki nam je rešil St. Ilj in pomagal rešiti Maribor, je sprejel izletnike pred slovenskim domom. Tu ob meji ima beseda slovenski, resničen, pravi pomen. Vse drugačen kot v varni sredini Ljubljane. Tu je slovenstvo res ogroženo. Zatorej naj bi tisti, ki se v Ljubljani junaško bore za slovenstvo,

prihajali sem na mejo reševati jo. Prisrčno vabljeni!

Šentiljski župnik se je spominjal prvega poseta Ljubljancem v St. Ilju l. 1910, ko so jih šentiljski Slovenci sprejemali še kot robi, sužnji in ko je 40 graških buršakov mlatilo po ljubljancih, da so bili vsi krvavi in so se zatekali v slovenski dom, ki je bil ves okrvavljen. In ker je Ljubljana srce Slovenije, tako je rekel gospod šentiljski, »je ta dom oskropljen s slovensko srčno krvjo«. Urnebesno odobravanje je sledilo besedam g. župnika, ki je še povedal, da so bila cerkvena tla prelepe šentiljske cerkvice edino mesto, kjer se je smela nemoteno razlagati slovenska beseda. Ta govor je ljubljancem šele opozoril na pravi pomen njihovega izleta in so vsi zatrjevali, da ko bi bili v Ljubljani to vedeli, da jih ne bi bilo prišlo le par sto, ampak par tisoč.

Da te izjave ne ostanejo le lepa fraza, je potrebno, da se taki izleti čimprej in čimvečkrat ponovijo. Treba je po 15 letih zavihate rokave. Drugi izlet naj priredi univerza, tretjega CMD, četrtega Branibor itd. Le iz izleti, t. j. z osebnimi vtisi bo Ljubljana spoznala in se zavedla, da je ogroženo vse naše severno obmejno ozemlje. Le tako se bo sama od sebe porodila potreba po ustanovitvi vsenarodnega sveta, ki bo kot merodajni forum vodil računa o naši meji, o potrebah našega severnega obmejnega ozemlja pa še posebej!

Tu ne gre za Stajerce in Kranjce, tu gre za biti ali ne biti!

—o.

Poročila s skupščine oblastnega odbora NO

POROČILO REFERENTA ZA TISK

in člana Oblastnega Odbora br. dr. Reya Oskarja na skupščini Narodne Odbrane dne 24. junija 1934:

Naš list Pohod je bil in ostane glasilo naše temeljne osnove — ideologije brezkompromisnega jugoslovanstva. Na to idejo je naslanjal vse svoje uvodnike, članke, podlistke, krajše dopise in notice. Po njem in z njim hočemo vsi, ki se zbiramo krog njega doseči čimprej in čim tesneje združitev vseh jugoslovanskih plemen v enoten skupen narod. To je bila naša osnovna misel, v tej smeri je šlo naše konstruktivno delo. Vendar pa nismo zanemarjali destruktivno rušiti naše nasprotnike. Naša ost je bila naperjena predvsem domačim neprijateljem našega edinstva, proti našim slovenoborcem in federalistom. Odkrival je njihovo podtalno rušenje, za kar gre predvsem za našim podeželskim dopisnikom. Ti imajo največ prilike, da pridejo v stike s kmetijskim narodom, ki ga še danes terorizira duhovno in tudi materijalno klerikalizem, neprijatelj vsakega jugoslovanstva. Predvsem se to opazi, ko je treba izreči vdanost državi ob državnih praznikih. V neštetih cerkvah so pri zahvalni pesmi utihle orgle in pevec na koru, duhovnik pa je odšel izpred oltarja. Ostali so v cerkvi samo šolski otroci s svojimi učitelji. Po poročilih naših dopisnikov tudi niso zaplapolale ob državnih praznikih raz mnogih zvonikov državne zastave. Tudi ignoriranje in bojkotiranje vseh nacionalnih javnih prireditve predvsem sokolskih, je naš list pridno beležil in žigosal ter dajal moralno oporo vsem podeželskim nacionalnim delavcem. V tem smislu je deloval Pohod ekstremno nacionalno.

Naš list tudi ni zanemarljiv socialnega, predvsem delavskega vprašanja. Zanimal se je predvsem za vse delavske pokrete in se zavzemal predvsem za delavce takrat, kadar se jim je godila krivica, bodisi pri znižanju plač, penzij, zavarovanj ali hujšega zla — redukcij. Izšla je kopica člankov, ki se tičejo predvsem jeseniškega delavstva, kakor tudi onega iz trboveljskih premogokopnih revirjev ter ostalih industrijskih krajev (Šoštanj-Kranj). Istočasno je neusmiljeno udaril po tujem velekapitalu, ki brezsrčno izžema našo zemljo in naše ljudstvo. Istočasno je napovedal neizprosno boj vsem tujim privraticem in skušal s svojim ostrim pisanjem preprečiti še nadalje nameščanje tujih inženjerjev in predelavcev, odnosno tiste, ki so že nameščeni, odstraniti. V mnogih slučajih se je predstavnikom našega pokreta

to tudi posrečilo, v kolikor niso bili naši državljani.

Dalje je naš list neizprosno preganjal tukajšnje neojalne Nemce in njih udruženja ter naše nesrečne nemškutarje. Predvsem se jim je zoperstavil takrat, ko so zahtevali ustanovitev nemških paralelk ob naši severni meji. Svoje posebno stališče je zavzel tudi proti Kočevjarjem in proti vsem tistim, ki se z njimi družijo. Neizprosno je pobijal nemškutarstvo po naših javnih lokalih, bodisi, da se je nemško po nepotrebnem govorilo ali nemško prepevalo in igralo.

Samo ob sebi je razumljivo, da se je zanimal za neodrešeno zemljo in neodrešene brate. Vsak fašistični teror v Primorju, vsako brezpravno nasilje na Koroškem je točno obelodanilo, seveda s primernim komentarjem. Zelo se je zanimal za preganjanja naše cerkve in preganjanja narodnih duhovnikov v zaslužjenih krajih. Predvsem se je toplo zavzel ob upokojitvi škofa Sedeja in ob sedanjem preganjanju škofa Fogarja, ki je sicer Furlan, vendar pa našemu življu naklonjen.

Pohod si sme šteti v zaslugu, da je marljiv kot nacionalni kronist. Vestno se je spomnil vseh obletnic, bodisi zgodovinskih ali sedanjih aktualnih. Ujedinjenje, rojstni in godovni dnevi kraljeve hiše, 6. januar, Vidov dan, Rapallo, koroški prebiseit, Bazovica, Gortan, pljuški dogodki, obletnice še živčih velikih nacionalnih delavcev so dnevi, ki jih Pohod časti in se jih spomni z vso pieteto. Tudi nacionalno literaturo je Pohod pridno zasledoval. Poročal je o vseh izšlih nacionalističnih knjigah, revijah in časopisih in o nacionalnih filmih nacionalne vsebine.

Končno ni bil Pohod samo glasilo pokreta NO, temveč so se k njemu zatekale skoro vse nacionalne organizacije, s svojimi službenimi objavami in društvenimi poročili. Je tudi službeno glasilo strelskih družin, ki jim je dal na razpolago svojo posebno rubriko. Poleg teh so objavljali predvsem Jadranska straža, Ciril Metodova družba, Narodna strokovna zveza in tudi dobrovoljci in rezervni oficirji.

Pohod tudi ni zanemarljiv zunanje politična vprašanja, predvsem tista, ki so bistvene važnosti za našo državo. Vestno je registriral vse sestanke in sklepe Male antante in Francije. S primernim odgovorom je odbijal vse napade naših sovražnikov na našo državo in končno zabeležil vse svetovne dogodke, ki so količkaj v zvezi z bodočeno-

rovljah, kjer je zadel na močno utrjene obrambne pozicije Volksverovskih čet, ki so nudile našim četam odločen odpor. Razvnele so se ostre borbe, pri katerih je že prvi dan, t. j. 29. aprila padel poročnik Kranjc Janko, doma iz Doble vasi na Koroškem.

Tudi na drugih odsekih koroške fronte je bil zalet naših polkov takoj prvi dan ofenzive najmagovitejši, toda žrtvovan tudi s težkimi krvavimi žrtvami naših najboljših tovarišev borcev. Celjski in mariborski polk sta novzidno prodirala na eni strani proti Grebinju in Vovbram, kjer je 29. aprila 1919 padel kadetni aspirant Srečko Puncer, na drugi strani pa proti Tinjam, Grabštanju in Krki, torej uro od Celovca. V teh bojih je zgrabil celjski polk 16 mrtvih, mariborski pa 14, od katerih jih je samo pri Vovbrah padlo 6. Slovenski planinski polk je zgrabil v teh bojih 19 borcev, dočim beleži ljubljanski polk 18 žrtev iz te ofenzive.

Odpor Volksverovskih čet je postajal vedno hujši, kajti komanda Volksvera je dirigirala iz Celovca, kjer je razpolagala z zadostnimi rezervami, ojačenja povsod tja, kjerkoli so naše čete zmagovitejšje napredovale. Volksverovske čete so razpolagale z izredno velikim številom strojniki, ki so močno ovirale napredovanje naših že utrujenih čet, ki niso imele nobenih rezerv, s katerimi bi se bodisi okrepile ali pa izmenjale. Pa tudi volksverovska artiljerija je vedno znova podirala naše vrste. Volksverovska komanda pa je pošiljala v boj vedno nove rezerve, ki jih je imela koncentrirane v okolici Celovca, vedno sveže sile so posegale v boj, ki se je odločilno bil na ozemlju jugozapadno Velikoveca in Tinj vzhodno reke Krke. — Kljub izrednemu junaštvu naših borcev, ki so se

stjo naše države. Samo po sebi je umljivo, da je posebno pozornost obračal tudi do vseh jugoslovanskih držav. Končno je svoje čitatelje v tem pogledu informiral o vseh novodobnih svetovnih pokrekih kakor hitlerizem in fašizem.

Razume se, da je bila še v večji meri zastopana notranja politika. Poročal je o vseh novih vladnih naredbah, zakonih in tudi s primerno kritiko. Le žal, da so premnogi članki romali v kos strogega državnega pravdnika. Izšla je tudi kopica člankov, ki se tičejo kmečkega vprašanja, razdolžitve kmetov, agrarne reforme in ureditve kmetijske



Rešenjem uprave streljaškega Saveza u Beogradu, odobreno je, da se v dne 5. do 7. oktobra 1934, ko se vrši svečano razvite prapora ljubljanskega streljaškega okrožja, vrši banovinska strelska tekma v Ljubljani, na kateri bode uprava Saveza zastopana po svojih delegatih.

Uprava Saveza bode udeležencem te proslave in tekmovalcem izposlovala vozne olajšave.

Točnejši program proslave sledi! Vse strelske družine pa pozivamo, da se na tekme dobro pripravijo in za proslavo oskrbe čim večje udeležbe.

Uprava okruza.

Uprava ljubljanskega streljaškega okrožja poziva vse članstvo ljubljanske kakor tudi okoliških strelskih družin, da se v čim večjem številu udeležijo otvoritve strelšišča, ki se vrši v nedeljo 29. julija 1934 pop. v Domžalah. Zbirališče v nedeljo, dne 29. julija 1934 ob 13:30 na glavnem kolodvoru.

Okružna uprava.

SAVEZNA STRELSKA DRUŽINA PREDDVOR

Mnogo truda, skrbi in kar je s tem združeno, je bilo treba, da je strelska družina v Predvoru postavila svojo strelsko lopo in vse, kar potrebuje za redno streljanje. V nedeljo, d. e 5. avgusta t. . bo svečana blagoslovitev in otvoritev strelšišča v Predvoru. Saj pa se tudi spodobi, da proslavimo ta praznik naše strelske družine v Predvoru. Manifestirati hočemo viteški pokret strelskih

zbornice. Teh debat so se udeleževali mnogi ugledni kmetijski referenti.

V toliko je treba Pohod pohvaliti. Mnogi mu očitajo, da je premalo borbene, odnosno, da je v borbenosti popustil. Ko bi čitatelji in dopisniki poznali strogi tiskovni zakon, bi gotovo umaknili svoj očiitek. Mnogi popravki, preklenci in objave izgovorjenih tožb so nas prisilili, da smo morali s svojo neusmiljeno vehementnostjo popustiti in se držati strogo v mejah zakonov in v mejah resne in dostojne politike. Upajmo, da se bodo tudi v tem oziru razmere zboljšale

družin in narodno ter državno edinstvo. Celodnevna prireditve in nagradno streljanje upamo, da bo privedla vse naše zavedne strelce v Predvor.

Ob 8. uri zbirališče pred Križnarjem, ob pol 9. uri odhod na strelšišče, ob 9. uri blagoslovitev in otvoritev strelske lope, nato pričetek nagradnega streljanja. Pripravljene so res lepe nagrade za najboljše strelce. Popoldne priredi strelska družina Predvor strelsko veselico.

Vabimo vse bližnje in dalnje strelske družine, kakor tudi vse prijatelje strelskega pokreta, da se te naše prireditve udeležijo. Da posetite Predvor, napravite s tem lep izlet pod naše pomorne gore, ki nam je naloga, da jih čuvamo in branimo pred vsakomer. Za avtobusno zvezo iz Kranja bomo pravočasno poskrbeli.

OTVORITEV STRELIŠČA V DOMŽALAH

29. julija praznuje ob pol 15. uri Domžale in okolica slavo svoje mlade, a vendar že 150 članske Strelske družine. V nekaj mesecih je dokazala, koliko lahko stori nesebičnost odbora, zlasti predsednika m. pharm. g. Miliča in požrtvovalnost članstva in orožništva.

Zgradila je lepo strelšišče, povečini s kulukom in darovi članstva. Večino lesa je dalo članstvo zastoj, po isti plači so bile tudi vse voznice.

Strelšišče je zgradila družina na prodnatelem svetu onstran Bistnice, s pročeljem proti romantičnemu Šumberku, v ozadju pa zapira pogled veriga Kamniških planin. Lega in gradnja je ena najlepših v okolici.

Pokroviteljstvo nad proslavo je sprejel minister g. Pucelj.

Po slovesni otvoritvi bo povorka v Sokolski dom v Domžalah, kjer bo narodna veselica.



Za večno nas je zapustil

brat Rudolf Maister

predsednik Oblastnega odbora Narodne Odbrane v Mariboru

Njegov spomin bo živel dalje in nas bodril.

Oblastni odbor Narodne Odbrane v Ljubljani

NAŠA ZMAGA IN PORAZ NA KOROŠKEM

(Nadaljevanje)

V noči od 28. na 29. aprila 1929 so jugoslovanski bataljoni šli v postojanko. Čete ljubljanskega, t. j. poznejšega 37. pešpolka deloma pri Velikovecu, Tinjah in Kamnu, deloma pa pri Apačah proti Rožu, čete celjskega, t. j. sedanjega 39. pešpolka zapadno Velikoveca čete mariborskega, t. j. sedanjega 45. pešpolka vzhodno Velikoveca proti Vovbram in Grebinju, čete slovenskega planinskega polka, t. j. sedanjega 40. pešpolka pa deloma severovzhodno od Dravograda v smeri proti St. Pavlu na eni in Velikovecu na drugi strani, deloma pa so stali oddelki tega polka tudi v Rožu. — Noč je bila deževna in hladna, razpoložena in udarna sposobnost radi dolgotrajne naporne obrambne službe in pomanjkanja rezerv ne baš ugodna.

Ofenziva naših čet se je točno po načrtu pričela v zgodnjih jutranjih urah dne 29. aprila 1919 na vseh odsekih hkrati. Pešadija je napadla na celi črti po kratki artiljerijski pripravi. Prvi naval naših čet na volksverovske postojanke je bil sijalen, kajti mikrjer ga niso mogle vzdržati obrambne čete Volksvera. Zlasti čete celjskega in mariborske ter deli ljublj. pp. so napredovali z občudovanja vredno udarnostjo, saj so iztrgale že v prvem valu mnoge strateško izredno važne obrambne pozicije. Tretji bataljon ljubljanskega pešpolka, ki je prodir v prvem zaletu prednje straže Volksvera ob Borovnici (Freibachu), je kmalu zavzel Šmarjeto v Rožu, nato pa v naglem zaletu prodir do Glinj pri Bo-

borili na tej fronti, se je sovražnim četam posrečilo prodiranje naše vojske že prve dni meseca maja 1919 ustaviti skoraj na celi črti od Dravograda preko St. Pavla, Grebinja, Pokrč, Grabštanja pa tja do Glinj pri Borovljah in St. Jakoba v Rožu. Dočim so dosegle čete celjskega in mariborskega polka na črti Grabštanj—Pokrč znatne uspehe, je bil silek ljubljanskih čet iz Apač preko Šmarjete v Rožu proti Borovljah pri Glinjah ustavljen. Volksverovske čete so bile v tem odseku posebno močne ter podprte s številno artiljerijo. Nastala je težka situacija, ker naše čete niso imele nikakih rezerv, dočim je pošiljal Volksver vedno nova ojačenja v borbo. Posamezni oddelki Volksvera so nosili italijanske jelekne čelade, kar je vzbujalo pri naših četah domnevo, da so Volksveru došle regularne laške čete na pomoč. Ker je Volksver vedno ljutejše in srditejše napadal, je postal tudi obrambni položaj na fronti pri Glinjah dne 4. maja 1919 za naše čete nevzdržen. Naše čete so se pričele umikati, boreč se za vsak korak naše zemlje, proti Šmarjeti v Rožu. Tam se je hrabra četa kapetana Razlaga zadnjič junaško uprla prodirajočim Volksverovcem, toda bila je prešibka, da bi zaustavila premočnega nasprotnika. Tedaj pa je Volksver obkolil hrabre borce ter jih zajel. Kapetan Razlag je padel težko ranjen v volksverovsko ujetništvo. S težko ranjenim kapetanom Razlagom, poročnikom Jurco, četovodjem Novakom Alojzjem, deseternikom Matušem Maks. ter pešema Čapelnikom Kristj. in Jamkom Jurijem, ki so bili zajeti, pa so Volksverovci zagrežili nečloveško zverinsko dejanje, ki bo za vedno zapisano v črni knjigi takratne volksverovske soldateske, ki je na okruten način kršila predpise mednarodnega

vojnege prava. Podivjana volksverovska soldateska je namreč na zverinski način mučila in naposled barbarsko ubila že ranjenega kapetana Razlaga, poročnika Jurco in ostale 4 junaške borce. To je dokaz, s kakim brezprimernim sovraštvom in besom je Volksver nastopal proti našim borcem v teh zgodovinskih bojih za našo zemljo, kar se ni godilo niti v svetovni vojni s strani kolonijalnih čet, ki so se borile na raznih frontah proti Nemcem.

Ni čuda, da je to Volksverovsko grozodejstvo v Šmarjeti v Rožu porazno vplivalo na borbene duh naših čet, saj so tudi komandanti naših čet pod utisom teh volksverovskih zverinstev postali čisto zbegani. Komanda bataljona je prejela gorostasna poročila o zverinskem mučenju ranjenecv in ujetnikov po volksverovskih četah, ki so se hotele s tem povzročiti le zmedo in demoralizacijo med našimi četami. Spričo takih zverstev volksverovcev je bila vsaka obramba novozavzetih postojank Šmarjete v Rožu iluzorna, dočim so bile treba misliti na umik na črto Sele—Apače ob hudourniku Freibach, ki tvori mejo med Podjuno in Rožem. Na to črto so se umaknile naše čete v nedeljo, dne 4. maja 1919 popoldne. Toda tudi na tej črti ni bilo mnogo upanja na uspešen odpor naših čet, ki so bile deloma vsled velikih izgub in izčrpanosti, deloma pa vsled divjaške borbe Volksverovcev postale neodporne, dočim so Volksverovci vrgli tudi proti novim našim postojankam sveže čete v boj. Neprestanemu pritisku sovražnih čet se naša obramba ni mogla trajno zoperstavljati brez rezerv, zato se je pričel okrog popoldneva istega dne umik tudi iz teh postojank.

(Se nadaljuje.)